

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

297

Rola podmiotów sektora publicznego, gospodarstw domowych i przedsiębiorstw w kreowaniu i wspieraniu zrównoważonego rozwoju

Redaktorzy naukowi

Jacek Adamek

Teresa Orzeszko

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Dorota Pitulec

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się

na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie

wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2013

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-334-2

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Bartosz Bartniczak: Pomoc publiczna jako instrument wspierający ochronę środowiska w Polsce.....	13
Szymon Bryndziak: Wybrane preferencyjne rozwiązania w podatku dochodowym od osób fizycznych a nierówności społeczne.....	23
Dorota Burzyńska: Bariery implementacji koncepcji budżetu zadaniowego w jednostkach samorządu terytorialnego.....	32
Anna Doś: Analiza skłonności mieszkańców województwa śląskiego do ponoszenia kosztów ograniczenia zużycia zasobów naturalnych.....	41
Justyna Dyduch: Wpływ przychodów ze sprzedaży praw majątkowych wynikających ze świadectw pochodzenia energii na sytuację finansową wybranych przedsiębiorstw	51
Krzysztof Dziadek: Rola ewaluacji w dystrybucji środków pomocowych z Unii Europejskiej.....	62
Aleksandra Ferens: Rachunkowość jako system pomiaru dokonań jednostki gospodarczej w środowisku przyrodniczym.....	72
Joanna Florek, Dorota Czerwińska-Kayzer: Zróżnicowanie kosztów pracy w Polsce i krajach Unii Europejskiej w warunkach zrównoważonego rozwoju.....	83
Katarzyna Goldman: Analiza płynności finansowej z uwzględnieniem strategii dochód–ryzyko.....	92
Wojciech Hasik: Wartość godziwa w kontekście zrównoważonego rozwoju.	102
Beata Iwasieczko: Ład korporacyjny w warunkach zrównoważonego wzrostu a rachunkowość.....	109
Wiesław Janik: Polityka klimatyczna UE jako czynnik kosztotwórczy produkcji energii elektrycznej	118
Angelika Kaczmarczyk: Mała przedsiębiorczość a jednostki samorządu terytorialnego	127
Anna Katola: Rola samorządu terytorialnego w zrównoważonym rozwoju obszarów wiejskich.....	136
Dariusz Kielczewski: Zielone zamówienia publiczne jako przejaw działań finansowych sektora publicznego na rzecz zrównoważonego rozwoju	147
Anna Kobialka, Elżbieta Kołodziej: Wpływ polityki podatkowej gmin na rozwój regionu na przykładzie województwa lubelskiego.....	156
Joanna Koczar: Społeczna odpowiedzialność biznesu a rosyjskie społeczeństwo	166

Bożena Kolosowska, Agnieszka Huterska: Wpływ działań społecznie odpowiedzialnych na redukcję kosztów operacyjnych na przykładzie wybranych spółek giełdowych należących do RESPECT Index	176
Dariusz Kotarski: Zrównoważony rozwój uzdrowiska a realizacja funkcji zaspokajania potrzeb zdrowotnych	186
Barbara Kryk: Analiza kosztów i korzyści w ocenie efektywności ekologicznej i społecznej.....	195
Alina Kulczyk-Dynowska: Inwestycje infrastrukturalne Karkonoskiego Parku Narodowego a zrównoważony rozwój obszaru.....	205
Agnieszka Lorek: Finansowanie gospodarki odpadami komunalnymi	215
Dorota Michalak: Zarządzanie ryzykiem pogodowym w przedsiębiorstwach regionu łódzkiego na przykładzie branży budowlanej. Analiza dostępnych instrumentów zabezpieczających.....	224
Monika Myszowska: Nierówności społeczne a ulgi w polskim systemie podatkowym – przykład ulgi na wychowanie dzieci w podatku dochodowym od osób fizycznych	234
Marek Ossowski: Idea ośrodków odpowiedzialności a społeczna odpowiedzialność podmiotów gospodarczych.....	243
Katarzyna Piotrowska: Innowacje a rachunkowość.....	254
Marta Postuła: Korekta fiskalna narzędziem utrzymywania finansów publicznych w równowadze.....	263
Michał Ptak: Metody internalizacji kosztów zewnętrznych związanych z emisją gazów cieplarnianych.....	273
Paulina Sławińska: Wpływ ulg podatkowych na pogłębienie nierówności społecznych w Polsce	282
Ewa Spigarska: Świadomość społeczna mieszkańców w zakresie gospodarki odpadami na przykładzie wspólnot mieszkaniowych.....	290
Katarzyna Strzała-Osuch, Olexandr Petushyns'ky: Społeczno-ekonomiczno-środowiskowe koszty i korzyści wydobywania gazu łupkowego w Polsce na tle doświadczeń amerykańskich	300
Piotr Szczypa: Strategiczna karta wyników jako narzędzie rachunkowości społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa – aspekty proekologiczne.....	310
Magdalena Ślebocka, Aneta Tylman: Pojęcia zrównoważonego rozwoju i równoważenia rozwoju dla potrzeb finansowania przez jednostki samorządu terytorialnego województwa łódzkiego	319
Damian Walczak: Środki z UE w gospodarstwach rolnych jako element strategii zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich w Polsce	328
Joanna Wieczorek: Rachunek kosztów działań usług medycznych jako podstawa wyboru efektywnych kontraktów.....	337
Stanisław Wieteska: Realizacja idei zrównoważonego rozwoju w zakresie gospodarki odpadami w Polsce w latach 2000-2011	347

Jolanta Wiśniewska: Badanie sprawozdań finansowych małych i średnich przedsiębiorstw	358
Izabela Witzak: Znaczenie strategii zarządzania kapitałem obrotowym firmy	368
Wojciech Zbaraszewski: Finansowanie obszarów chronionych w Federacji Rosyjskiej	378
Dagmara K. Zuzek: Teoria a praktyka wobec koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce.....	387

Summaries

Bartosz Bartniczak: State aid as an instrument supporting environmental protection in Poland	22
Szymon Bryndziak: Selected tax expenditures in personal income tax in the context of social inequalities	31
Dorota Burzyńska: Barriers of implementing the concept of performance budget in local government units	40
Anna Doś: Analysis of Silesia inhabitants propensity to bear the costs of limiting natural resources exploitation.....	50
Justyna Dyduch: Influence of revenues from sales of energy certificates on the financial situation of selected enterprises.....	61
Krzysztof Dziadek: The role of evaluation in the distribution of EU funds... ..	71
Aleksandra Ferens: Accounting as a system for measuring achievements of business entity in natural environment.....	82
Joanna Florek, Dorota Czerwińska-Kayzer: The diversification of labour costs in Poland and the European Union in the conditions of sustainable development.....	91
Katarzyna Goldman: Financial liquidity analysis including risk-return strategy	101
Wojciech Hasik: Fair value in the context of sustainable development	108
Beata Iwasieczko: Corporate governance in terms of sustainable growth and accounting.....	117
Wiesław Janik: Climate policy of the European Union as a cost-generating factor in electricity production	126
Angelika Kaczmarczyk: Small enterprises and local government	135
Anna Katola: The role of local government in the sustainable development of rural areas	146
Dariusz Kielczewski: Green public procurement as a manifestation of financial activities of public sector for sustainable development.....	155
Anna Kobiółka, Elżbieta Kołodziej: Impact of communes fiscal policy on regional development basing upon Lublin Voivodeship.....	165

Joanna Koczar: Corporate social responsibility versus Russian society.....	175
Bożena Kołosowska, Agnieszka Huterska: The influence of socially responsible actions on reduction of operational costs performed by selected public limited companies listed on the RESPECT Index	185
Dariusz Kotarski: Sustainable development of spas and a function of meeting health needs	194
Barbara Kryk: Cost-Benefit Analysis in the assessment of the environmental and social effectiveness	204
Alina Kulczyk-Dynowska: Infrastructural investments of the Karkonosze National Park vs. sustainable development of the area.....	214
Agnieszka Lorek: Financing of municipal waste system	223
Dorota Michalak: Weather risk management in companies in Łódź region as an example of the construction industry. An analysis of available hedging instruments	232
Monika Myszowska: Social inequalities and the reliefs in the Polish tax system – example of child-rearing allowance in personal income tax.....	242
Marek Ossowski: Idea of responsibility centers vs. corporate social responsibility	253
Katarzyna Piotrowska: Innovation and accounting	262
Marta Postuła: Fiscal adjustment as a tool for public finance balance maintenance.....	272
Michał Ptak: Measures for internalizing external costs of greenhouse gas emissions.....	281
Paulina Sławińska: Impact of tax reliefs on deepening of social inequalities in Poland	289
Ewa Spigarska: The citizens' public awareness of waste management on the example of housing associations.....	299
Katarzyna Strzala-Osuch, Olexandr Petushyns'ky: Socio-economic and environmental costs and benefits of shale gas extraction in the context of American experience.....	308
Piotr Szczypa: Balanced Scorecard as a corporate social responsibility accountancy tool – proecological aspects.....	318
Magdalena Ślebocka, Aneta Tylman: The concepts of sustainable development and balancing of development for financing needs by local authorities of Łódź Voivodeship.....	327
Damian Walczak: European Union funds in farms as an important element of sustainable development of rural areas in Poland	336
Joanna Wiczorek: Activity-Based Costing of medical services as a basis for choosing of effective medical contracts	346
Stanisław Wieteska: The implementation of sustainable development in the area of waste management in Poland in the years 2000-2011	357

Jolanta Wiśniewska: Research of small and medium enterprises financial reports	367
Izabela Witzak: The role of working capital policy management	377
Wojciech Zbaraszewski: Financing protected areas in Russia.....	386
Dagmara K. Zuzek: Theory and practice towards Corporate Social Responsibility of small and medium enterprises	395

Magdalena Ślebocka, Aneta Tylman

Uniwersytet Łódzki

POJĘCIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU I RÓWNOWAŻENIA ROZWOJU DLA POTRZEB FINANSOWANIA PRZEZ JEDNOSTKI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Streszczenie: Artykuł wskazuje na zawilóści terminologiczne związane z dwiema kluczowymi w rozwoju świata koncepcjami: zrównoważonego rozwoju oraz równoważenia rozwoju regionów świata, dla potrzeb ich finansowania na poziomie lokalnym (na przykładzie gmin województwa łódzkiego). Pokazuje znaczenie zrównoważonego rozwoju oraz ewolucję samej koncepcji z uwzględnieniem postanowień Szczytu Ziemi, jaki miał miejsce w Rio de Janeiro w czerwcu 2012 r.

Słowa kluczowe: zrównoważony rozwój, równoważenie rozwoju.

1. Wstęp

Dla dokonania właściwego wyboru zadań, które mają być realizowane w krótszym bądź dłuższym horyzoncie czasowym, na poziomie państwa bądź samorządu terytorialnego, jak również dla zapewnienia odpowiedniego poziomu ich finansowania, znaczenie powinno mieć m.in. właściwe uświadomienie i zrozumienie panujących trendów światowych w dziedzinie rozwoju. Podstawową rolę w tym zakresie odgrywają międzynarodowe dokumenty i deklaracje rozwojowe.

Właściwe uświadomienie i zrozumienie przyjętych rozwiązań międzynarodowych powinno być udziałem przede wszystkim samorządów terytorialnych. Jak wielokrotnie bowiem podkreślano, zadania finansowane i wykonywane na najniższych szczeblach podziału terytorialnego państw mają zasadnicze znaczenie dla osiągnięcia założonych celów w szerszym, nawet globalnym wymiarze [UN Millennium Declaration...].

Niniejszy artykuł przybliży dwa uznane na świecie trendy rozwojowe: koncepcję dążenia do zrównoważonego rozwoju oraz koncepcję dążenia do równoważenia rozwoju regionów świata.

Odniesienie obu koncepcji do warunków polskich stało się możliwe dzięki projektowi badawczemu realizowanemu w latach 2010-2012 jako projekt badawczy

Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod kierunkiem prof. zw. dr hab. Krystyny Piotrowskiej-Marczak: *System dochodów transferowych jednostek samorządu terytorialnego a możliwości zapewnienia zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego oraz zwiększania poziomu absorpcji funduszy unijnych*.

Celem artykułu jest prezentacja zawłości terminologicznych w zakresie rozróżniania pomiędzy koncepcjami – zrównoważonego rozwoju i równoważenia rozwoju dla potrzeb dalszego finansowania, oraz podkreślenie wagi i znaczenia zrównoważonego rozwoju dla wyboru priorytetów w finansowaniu zadań na poziomie krajowym i lokalnym.

2. Zrównoważony rozwój a równoważenie rozwoju oraz tzw. zielona gospodarka w polityce światowej i unijnej

Koncepcja zrównoważonego rozwoju to koncepcja trwale obecna w polityce światowej od ponad 20 lat. Jako początek jej obecności przyjmuje się niejednokrotnie tzw. Deklarację z Rio, tj. Deklarację w Sprawie Środowiska i Rozwoju przyjętą na Szczycie Ziemi w 1992 r. w Rio de Janeiro.

Dla właściwego zrozumienia koncepcji zrównoważonego rozwoju oraz jej miejsca w polityce światowej przywołuje się najczęściej postanowienia trzech dokumentów: wymienionej już powyżej Deklaracji z Rio, tzw. Deklaracji Milenijnej przyjętej na Szczycie Ziemi w 2000 r. w Nowym Jorku, oraz Deklaracji Rio+20, Nasza Wspólna Przyszłość przyjętej na Szczycie Ziemi w Rio de Janeiro w 2012 r.

Dla odpowiedniego przedstawienia związków między koncepcją zrównoważonego rozwoju a koncepcją równoważenia rozwoju niewątpliwie podstawowe znaczenie ma drugi z wymienionych dokumentów. Deklaracja Milenijna wyznacza kierunek dalszego rozwoju świata w XXI wieku. Na uwagę zasługują zwłaszcza trzy rozdziały: Rozdział 1 – Zasady i wartości, Rozdział 3 – Rozwój i eliminacja ubóstwa oraz Rozdział 4 – Ochrona środowiska naturalnego.

W ramach Rozdziału 1 podkreślenia wymaga przede wszystkim kolejność, w jakiej zostały wymienione poszczególne zasady i wartości milenijne. Na drugim miejscu wymienia się tu mianowicie równość (sprawiedliwość – *equality*) Zasada równości wskazuje na prawo do rozwoju jako na podstawowe prawo każdego człowieka i narodu. Dopiero na 7 pozycji (na 8 objętych Rozdziałem 1) znalazła się ochrona środowiska naturalnego. Zasada ta wskazuje na ostrożność, jaką należy zachować w zarządzaniu wszystkimi żyjącymi gatunkami oraz zasobami naturalnymi, na zarządzanie nimi **zgodnie z założeniami zrównoważonego rozwoju**, na wyeliminowanie nie zrównoważonych wzorców produkcji i konsumpcji celem zachowania istniejących gatunków i zasobów dla przyszłych pokoleń.

Rozdział 3 – Rozwój i eliminacja ubóstwa zawiera bezpośrednie zobowiązanie do uczynienia prawa do rozwoju „rzeczywistością” dla każdego oraz do uwolnienia całej rasy ludzkiej od niedostatku. Drogą dla osiągnięcia tego celu ma się stać dobre zarządzanie na poziomie poszczególnych państw oraz na poziomie międzynarodowym.

W Rozdziale 4 – Ochrona środowiska naturalnego występuje potwierdzenie dla zasad zrównoważonego rozwoju. Następuje to jednak ponownie bez bezpośredniego wskazania na te zasady, jak miało to miejsce przy wskazaniu zasady 7 – Ochrona środowiska naturalnego w Rozdziale 1. Celem jest zapobieżenie nieodwracalnym dla środowiska skutkom ludzkiej działalności oraz utracie zasobów niezbędnych do zaspokojenia potrzeb ludzkich. Działania, jakie należy podjąć, to redukcja emisji gazów cieplarnianych, właściwe zarządzanie i ochrona lasów oraz obszarów wodnych, różnorodności biologicznej, zwalczanie pustynnienia oraz katastrof wywołanych czynnikami naturalnymi i ludzkimi [UN Millenium Declaration...].

Należy zauważyć, że ochrona środowiska naturalnego na gruncie omawianego dokumentu pozostaje niejako w tle rozwoju, którego celem jest równoważenie rozwoju poszczególnych regionów świata. Potwierdzeniem powyższych wniosków jest lista sformułowanych w oparciu o Deklarację Milenijną ośmiu tzw. Milenijnych Celów Rozwoju (*Millenium Development Goals*), monitorowanych i przewidywanych do osiągnięcia do 2015 r. Wśród celów milenijnych ochrona środowiska naturalnego uplasowała się dopiero na szóstej pozycji. Rozwój i eliminacja ubóstwa wysuwają się na plan pierwszy, mając na celu zapewnienie godności ludzkiej i zwiększenie możliwości ludzkich wyborów [UN Millenium Development Goals...].

Podkreślenia wymaga, że prawo do rozwoju i eliminacja ubóstwa nie mogą jednak przeczyć ochronie środowiska naturalnego, której celem jest zachowanie istniejących zasobów dla przyszłych pokoleń. Zgodnie z postanowieniami Deklaracji Milenijnej zrównoważony rozwój jest zatem drogą do osiągnięcia równowagi w rozwoju świata.

Należy zauważyć, iż zawarte w Deklaracji Milenijnej sformułowania rodzą pytania, które były już stawiane w odniesieniu do Deklaracji z Rio, i które uzasadniają trend tzw. ekorozwoju, a mianowicie, czy ochrona środowiska nie powinna być warunkiem koniecznym i priorytetowym każdego rozwoju społecznego czy gospodarczego? Czy tylko w taki sposób, tj. uznając priorytetowość ochrony środowiska, możemy zachować istniejące zasoby dla przyszłych pokoleń? Trend ten od wielu lat pozostaje dyskusyjny. Wydaje się, że dyskusję pobudzały sformułowania zawarte w samej Deklaracji z 1992 r., jak np. Zasada 4: „W celu osiągnięcia zrównoważonego rozwoju ochrona środowiska naturalnego będzie stanowić integralną część procesu rozwoju i nie może być rozpatrywana w oderwaniu od niego” [Rio Declaration...].

Powyższe sformułowania przyczyniły się, jak należy wnioskować, do postrzegania zrównoważonego rozwoju jako dominującego, aczkolwiek dyskusyjnego w sferze przyjmowanych priorytetów, trendu w polityce światowej. Dopiero Raport Rozwoju Ludzkości z 2011 r. (*Human Development Report 2011*) podkreślił jednoznacznie równoprawne względem zrównoważonego rozwoju znaczenie sprawiedliwości społecznej w dalszym rozwoju świata, czyniąc równoważenie rozwoju poszczególnych regionów świata równie, jeśli nie bardziej znaczącym [Human Development Report...].

W tym kontekście wskazać należy z kolei, iż Deklaracja Nasza Wspólna Przyszłość przyjęta w 2012 r. przez Zgromadzenie Ogólne ONZ podkreśliła istnienie trzech równoprawnych wymiarów zrównoważonego rozwoju: ochrony środowiska naturalnego, rozwoju społecznego i rozwoju gospodarczego. Wskazała ona na eliminację ubóstwa jako na warunek konieczny zrównoważonego rozwoju, oraz na tzw. zieloną gospodarkę (*green economy*) jako jedno z najważniejszych narzędzi służących do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju we wszystkich trzech jego wymiarach. Deklaracja Rio+20 nie rozwiązała zatem problemu priorytetowego znaczenia ochrony środowiska w rozwoju społeczno-gospodarczym, podkreśliła jednak znaczenie zielonej, przyjaznej środowisku gospodarki jako narzędzia dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju. Wskazała, że zielona gospodarka „powinna przyczyniać się do zwalczania ubóstwa, jak również do zapewnienia stabilnego wzrostu gospodarczego, zwiększenia integracji społecznej, poprawy ludzkiego dobrobytu i tworzenia możliwości zatrudnienia oraz godnej pracy dla wszystkich, zachowując zdrowe funkcjonowanie ziemskich ekosystemów” [UN Rio+20 Declaration...].

Jak można wnioskować, zielona gospodarka, jako nowa deklarowana jakość, wskazuje na konieczność dalszego rozwoju, produkcji i konsumpcji poprzez ochronę środowiska naturalnego. Nie chodzi już zatem o rozwój społeczno-gospodarczy, przy okazji którego niejako następuje ochrona środowiska naturalnego, ale o rozwój, produkcję i konsumpcję, których udziałem jest ochrona środowiska z samego założenia.

Deklaracja Rio+20 wskazała jednocześnie na konieczność powołania grup roboczych dla wypracowania celów zrównoważonego rozwoju i wskaźników stopnia pomiarów ich realizacji, tak jak miało to już miejsce w przypadku Milenijnych Celów Rozwoju. Interesujące postanowienia dotyczą również środków wprowadzania (implementacji) postanowień Deklaracji. Mianowicie w podrozdziale A. Finanse, Rozdziału VI poświęconemu tym środkom wezwano wszystkie państwa do upriorytetowania zrównoważonego rozwoju w alokacji źródeł finansowania z uwzględnieniem narodowych potrzeb oraz wskazano na kluczowe znaczenie wsparcia finansowego ze wszystkich źródeł dla zrównoważonego rozwoju we wszystkich państwach, w szczególności w państwach rozwijających się.

Na uwagę zasługuje także fakt, że na poziomie Unii Europejskiej odpowiednikiem polityki równoważenia rozwoju regionów świata jest polityka spójności (strukturalna, regionalna). Polityka ta ma na celu równoważenie (wyrównywanie) różnic gospodarczych i społecznych regionów. Polityka spójności jest podstawową polityką Unii Europejskiej, zarówno z punktu widzenia jej znaczenia, jak i przyjętego zakresu finansowania. Priorytetowe znaczenie tej polityki wynika wprost z postanowień art. 3 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej, który stanowi: „Unia ustanawia rynek wewnętrzny. Działa na rzecz trwałego rozwoju Europy, którego podstawą jest zrównoważony wzrost gospodarczy oraz stabilność cen, społeczna gospodarka rynkowa o wysokiej konkurencyjności zmierzająca do pełnego zatrudnienia i postępu społecznego oraz wysoki poziom ochrony i poprawy jakości środowiska. Wspiera postęp naukowo-techniczny” [Traktat o Unii...]. W ramach każdej z unijnych poli-

tyk, a więc zarówno w ramach polityki spójności, jak również w ramach polityki energetycznej, Wspólnej Polityki Rolnej, polityki transportowej, polityki konkurencji, istotną rolę, w tym z punktu widzenia finansowania, odgrywają względy ochrony środowiska. Zgodnie bowiem z postanowieniami art. 11 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej „wymogi ochrony środowiska naturalnego muszą być uwzględniane przy określaniu i realizacji wszystkich polityk Wspólnoty, w szczególności mających na celu trwały rozwój” [Traktat o funkcjonowaniu...]. Jak należy wnioskować, Unia Europejska przykłada szczególną i prawnie usankcjonowaną wagę do ochrony środowiska naturalnego. Dotyczy to przede wszystkim finansowania rozwoju.

Przedstawione powyżej zawilości terminologiczne dotyczące pojęć zrównoważonego rozwoju i równoważenia rozwoju dały asumpt do sformułowania ich definicji, uwzględniających przedstawione powyżej uwarunkowania międzynarodowe, w ramach przywoływanego już projektu badawczego. W szerokim rozumieniu zrównoważony rozwój zdefiniowano jako **rozwój będący w istocie dążeniem do równoważenia rozwoju poszczególnych regionów świata**, obejmujący w szczególności elementy ustrojowo-polityczne, którego celem jest zaspokajanie co najmniej podstawowych potrzeb wszystkich ludzi na świecie oraz zwiększanie możliwości ludzkich wyborów (definicja *sensu largo*). W wąskim rozumieniu zrównoważony rozwój zdefiniowano z kolei jako **określony rozwój społeczno-gospodarczy**, a mianowicie taki, który z uwagi na zagrożenia ze strony środowiska naturalnego ma na celu jego ochronę, zarówno w wymiarze globalnym, jak i lokalnym (definicja *sensu stricte*). W tym rozumieniu zrównoważonego rozwoju jest nim również ochrona środowiska naturalnego sama w sobie (bez bezpośrednich związków z rozwojem gospodarczym czy społecznym).

3. Zrównoważony rozwój a równoważenie rozwoju w badaniach gmin województwa łódzkiego

W ramach przywołanego powyżej projektu badawczego opracowana została ankieta, którą skierowano do wszystkich gmin województwa łódzkiego, bez podziału na gminy o charakterze miejskim, miejsko-wiejskim czy wiejskim. Odpowiedzi na pytania ankietowe udzieliło 113 gmin, co stanowiło 63,84% ogółu gmin województwa łódzkiego.

Dzięki dużemu odzewowi ze strony jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego możliwa stała się ocena poziomu uświadomienia problematyki zrównoważonego rozwoju na tym szczeblu podziału terytorialnego państwa dla potrzeb dalszego finansowania tego rozwoju oraz trudności, jakie napotykają jednostki samorządowe w zakresie pojęciowym.

Tabele 1 i 2 prezentują pytania oraz odpowiedzi udzielone przez gminy w zakresie problematyki zrównoważonego rozwoju i równoważenia rozwoju.

Tabela 1. Rozkład odpowiedzi do pytania dotyczącego sposobu rozumienia pojęcia zrównoważonego rozwoju oraz sposobu realizowania tej koncepcji przez jednostki samorządu terytorialnego

Zrównoważony rozwój to:	Liczba gmin, które udzieliły odpowiedzi na pytanie	% w ogólnej liczbie gmin	Realizacja koncepcji zrównoważonego rozwoju odbywa się poprzez:	Liczba gmin, które udzieliły odpowiedzi na pytanie	% w ogólnej liczbie gmin
Wybór preferowanego kierunku rozwoju	12	10,62	Zmianę postaw społecznych	50	44,25
Wyrównywanie szans w rozwoju pomiędzy bogatymi a biednymi jednostkami terytorialnymi/państwami	63	55,75	Dotowanie bądź subwencjonowanie zadań i projektów prośrodowiskowych	42	37,17
Ekorozwój, czyli rozwój poprzez ochronę środowiska i zasobów naturalnych	26	23,01	Dotowanie bądź subwencjonowanie zadań i projektów mających na celu wyrównywanie różnic w rozwoju poszczególnych jednostek terytorialnych/państw	80	70,80
Rozwój poprzez równoważenie czynników: środowiskowego, gospodarczego i społecznego	73	64,60			
Inny, jaki?	0	0			

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet badawczych.

Z przeprowadzonych badań wynika, że gminy poprzez zrównoważony rozwój rozumieją:

- wyrównywanie różnic w rozwoju lokalnym/regionalnym, a zatem *de facto* politykę równoważenia rozwoju lokalnego. Taką odpowiedź zaznaczyły aż 63 gminy, co stanowiło ponad połowę wszystkich gmin, które udzieliły odpowiedzi na pytania zawarte w ankiecie badawczej. Wśród gmin znalazło się aż 48 gmin wiejskich, 10 gmin o charakterze miejsko-wiejskim i 5 gmin miejskich;
- równoprawne traktowanie czynników środowiskowego, społecznego i gospodarczego. Takiej odpowiedzi udzieliły aż 73 jednostki, co stanowiło 64,60% ogółu gmin biorących udział w ankiecie. Wśród gmin, które udzieliły takiej odpowiedzi znalazło się: 55 gmin wiejskich, 10 gmin miejsko-wiejskich i 8 gmin o charakterze miejskim;

- wybór preferowanego kierunku rozwoju – 12 gmin województwa łódzkiego tak rozumiało koncepcję zrównoważonego rozwoju. Wśród nich znalazło się 11 gmin wiejskich i 1 gmina o charakterze miejsko-wiejskim;
- rozwój poprzez ochronę środowiska naturalnego i zasobów naturalnych. Takiej odpowiedzi udzieliło jedynie 26 gmin, w tym: 21 gmin wiejskich, 3 gminy miejsko-wiejskie i 2 gminy miejskie.

Rozkład udzielonych odpowiedzi wskazuje na brak jednoznacznego rozróżnienia między prowadzoną polityką zrównoważonego rozwoju i równoważenia rozwoju (wyrównywania różnic rozwojowych) oraz słabe uświadomienie roli czynnika środowiskowego, czy tym bardziej tzw. zielonej gospodarki, w rozwoju lokalnym. Zamieszczone wyniki wydają się o tyle dodatkowo interesujące i podtrzymujące powyższy wniosek, że na pytanie o sposoby realizacji koncepcji zrównoważonego rozwoju:

- aż 80 gmin (w tym: 59 gmin wiejskich, 11 gmin o charakterze miejsko-wiejskim i 10 gmin miejskich), co stanowiło 70,80% ogółu gmin, wskazało, że następuje ona poprzez dotowanie bądź subwencjonowanie równoważenia rozwoju (wyrównywania różnic rozwojowych),
- 50 gmin (w tym: 39 gmin wiejskich, 6 gmin miejsko-wiejskich i 5 gmin o charakterze miejskim) widziało z kolei realizację koncepcji zrównoważonego rozwoju poprzez zmianę postaw społecznych (wzorców produkcyjnych i konsumpcyjnych),
- tylko 42 gminy, co daje 37,17% biorących udział w ankiecie gmin (w tym: 35 gmin wiejskich, 6 gmin miejsko-wiejskich i 1 gmina miejska), wskazały, iż realizacja koncepcji zrównoważonego rozwoju następuje poprzez dotowanie bądź subwencjonowanie zadań i projektów prośrodowiskowych.

Interesujące jest, iż w pierwszym pytaniu dotyczącym rozumienia koncepcji zrównoważonego rozwoju 3 gminy (w tym 2 gminy wiejskie i 1 gmina miejsko-wiejska), zaś w pytaniu drugim dotyczącym sposobów realizacji tej koncepcji – aż 11 gmin (w tym 7 gmin wiejskich i 4 gminy miejsko-wiejskie) zaznaczyło wszystkie możliwe odpowiedzi. Ciekawostką jest także, że żadna z ankietowanych gmin nie przedstawiła własnej propozycji dla rozumienia i realizacji koncepcji zrównoważonego rozwoju, w tym nie odniosła się do aktualnego trendu – koncepcji tzw. zielonej gospodarki.

Tabela 2. Rozkład odpowiedzi do pytania dotyczącego rozumienia zasady zrównoważonego rozwoju

Czy za zasadę zrównoważonego rozwoju można uznać rekompensowanie strat środowiskowych będących wynikiem działań człowieka:	Liczba gmin, które udzieliły odpowiedzi na pytanie	% w ogólnej liczbie gmin
Tak	52	46,02
Nie	23	20,35
Nie mam zdania	38	33,63

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet badawczych.

Tabela 2 prezentuje odpowiedzi na pytanie dotyczące związku koncepcji zrównoważonego rozwoju z rekompensowaniem strat środowiskowych będących wynikiem działań człowieka.

Jak wynika z informacji zamieszczonej w tab. 2, aż 46% ogółu ankietowanych gmin, tj. 52 gminy biorące udział w ankiecie (w tym: 39 gmin wiejskich, 6 gmin o charakterze miejsko-wiejskim i 7 gmin miejskich), wiązało koncepcję zrównoważonego rozwoju z koniecznością rekompensowania strat środowiskowych będących wynikiem działalności człowieka. Aż 38 gmin nie miało w tym zakresie zdania, 23 gminy nie widziały z kolei żadnego związku między zrównoważonym rozwojem a rekompensowaniem strat środowiskowych. Powyższe pytanie ankietowe zostało celowo sformułowane w sposób pozwalający na bardziej jednoznaczne zorientowanie się w poziomie uświadomienia związku koncepcji zrównoważonego rozwoju z ochroną środowiska na wypadek gdyby nie pozwoliło na to pytanie pierwsze i drugie – co też miało miejsce. Rozkład udzielonych odpowiedzi jest o tyle interesujący, że aż 61 gmin nie miało zdania bądź nie wiązało kwestii rekompensowania strat środowiskowych z koncepcją zrównoważonego rozwoju.

Przeprowadzona ankieta badawcza ujawniła pewnego rodzaju zamieszanie panujące wśród postaw i priorytetów rozwojowych gmin województwa łódzkiego. Jak należy wnioskować, szersze uświadomienie problematyki rozwoju zrównoważonego pozwoliłoby niewątpliwie na bardziej świadome, zgodne z trendami światowymi i europejskimi planowanie i finansowanie działań strategicznych, w tym w zakresie zielonej gospodarki. Realizacja prac, w szczególności nad zmianą postaw konsumpcyjnych i produkcyjnych, powinna się odbywać, počawszy od najniższych szczebli podziału terytorialnego państwa. Kształtowanie właściwego podejścia do ochrony i kształtowania środowiska, wrażliwości na otoczenie oraz potrzeby przyszłych pokoleń to tematy, które powinny w znacznie szerszym stopniu być poruszane na forach samorządowych oraz znajdować swój wydzźwięk w prowadzonej polityce samorządowej. Także zielona gospodarka, jako nowy trend światowy, powinna na trwałe zagościć w samorządowej polityce finansowej.

4. Podsumowanie

Problematyka zrównoważonego rozwoju i równoważenia ma swoje uwarunkowania w złożonej siatce pojęciowej, która niejednokrotnie bywa mylnie postrzegana i interpretowana. W sposób wyraźny pokazały to przeprowadzone badania ankietowe. Niewątpliwie jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy jest ciągle ewoluowanie koncepcji zrównoważonego rozwoju.

Zrównoważony rozwój znajdował i znajduje wyraz w określonych postawach i wzorcach konsumpcyjnych i produkcyjnych. Stało się to szczególnie widoczne ostatnio dzięki polityce tzw. zielonej gospodarki. Ważne jest, aby w perspektywie czasu zielona gospodarka stała się motorem działań finansowych organów i władz publicznych na wszystkich szczeblach.

Uwarunkowania problematyki zrównoważonego rozwoju pozostają również w ścisłym związku z poziomem zaangażowania międzynarodowego oraz poziomem uświadomienia społecznego problemów światowych. Pozostają one również w związku z wymogami związanymi z członkostwem Polski w Unii Europejskiej. Należy uznać niewątpliwie, że jako państwo członkowskie Unii Europejskiej przyjęliśmy na siebie poważne zobowiązania w sferze ochrony środowiska naturalnego. Zobowiązania te, jak dowiodły przeprowadzone badania ankietowe, są nie zawsze wystarczająco wyraźnie dostrzegane przez samorzady terytorialne.

Literatura

Human Development Report 2011, <http://hdr.undp.org/en/reports/global/hdr2011/>.

Rio Declaration on Environment and Development 1992, <http://www.un.org/documents/ga/conf151/aconf15126-1annex1.htm>.

UN Millenium Declaration 2000, <http://www.un.org/millennium/declaration/ares552e.htm>.

UN Millenium Development Goals, <http://www.un.org/millenniumgoals/>.

UN Rio+20 Declaration, Future we want, 2012, <http://www.earthsummit2012.org/resources/useful-resources/1157-the-future-we-want-rio20-outcome-document>.

Traktat o Unii Europejskiej, eur-lex.europa.eu/pl/treaties/index.htm.

Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, eur-lex.europa.eu/pl/treaties/index.htm.

THE CONCEPTS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND BALANCING OF DEVELOPMENT FOR FINANCING NEEDS BY LOCAL AUTHORITIES OF ŁÓDŹ VOIVODESHIP

Summary: The article shows the complexity of the terminology associated with two key concepts in the development of the world: sustainable development and balancing of development of various regions of the world, for the purpose of their financing at the local level (based on the communes of Łódź Voivodeship). It shows the importance of sustainable development and the evolution of the concept including provisions of the Earth Summit that took place in Rio de Janeiro in June 2012.

Keywords: sustainable development, balancing of development.